

Arystoteles 384 322 p.n.e.

Eudajmonia, poszukiwanie celów osiągalnych

Natury dobra należy szukać poprzez ustalenie jakie w rzeczywistym życiu ludzie stawiają sobie cele. Cele są różnorodne, są między nimi cele niższe i cele wyższe. Wyższe cele to te, dla których niższe cele są środkami. Łańcuch celów i środków nie może iść w nieskończoność, lecz musi istnieć jakiś cel najwyższy, który do niczego nie jest środkiem. Taki cel jest najwyższym dobrem osiągalnym. Według Arystotelesa jest nim eudajmonia, która może oznaczać doskonałość jednostki, czyli osiągnięcie takiego optimum, jakie człowiek przy swej naturze może osiągnąć. Arystoteles widział eudajmonię w działaniu właściwym człowiekowi; w pewnych warunkach można tłumaczyć eudajmonię jako zadowolenie lub szczęście.

Ideąłem wzór człowieka dobrego i mądrego

W pracy czysto teoretycznej eudajmonia może być zupełna. Ale żyć czystą teorią jest to rzecz dla człowieka niedostępna. Jemu do życia potrzeba nie tylko wiedzy, ale też zdrowia, jadała, dóbr materialnych. Żyć wyłącznie rozumem - to tylko ideał, a nie realny program. Natura ludzka jest złożona, a jej potrzeby muszą być zaspokajane. Człowiek musi więc spełniać czynności praktyczne, chodzi tylko o to, by je spełniał właściwie i rozumnie, to znaczy, by żył zgodnie z cnotami etycznymi.

Złoty środek

Cnota jest tyle, ile właściwych człowiekowi czynności, bo każda czynność ma swoją cnotę. Gdy człowiek opanowany jest przez uczucie lęku, wtedy cnotą jest męstwo. Lęk sam przez się nie jest zły, zły może być tylko stosunek do niego, pozbawiony intencji moralnej i niezgodny z rozumem, gdy ktoś lęka się z tego powodu, z jakiego lękać się nie należy. Trafnym, rozumnym stosunkiem do lęku jest właśnie męstwo. Jest ono środkiem między tchórzostwem a zuchwalstwem. Tak samo hojność jest trafnym stosunkiem do dóbr materialnych i jest środkiem między rozrzutnością a skąpstwem. W każdej więc dziedzinie można i należy znaleźć odpowiedni złoty środek. Na tej podstawie Arystoteles określał cnotę jako usposobienie zachowujące środek.